

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Спеціальність 032 Історія та археологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.
Викладач (-і)	Борчук Степан Миколайович
Контактний телефон викладача	(0342)59-61-03
Е-mail викладача	borchuk_s@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	передбачено
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.» є особливості та закономірності еволюції міжнародних відносин в Середні віки та на початку ранньомодерної доби; головні етапи розвитку європейської та інших систем міжнародних відносин; найважливіші пріоритети зовнішньої політики великих держав на різних етапах історичного процесу; хронологічну канву подій, пов'язану зі становленням, кризою та занепадом кожної системи міжнародних відносин; основні засоби здійснення зовнішньої політики суверенних країн – дипломатію та війни у Середні, Нові та Новітні часи; комплекс джерел, важливих для еволюції міжнародного права.</p> <p>Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності 032 Історія та археологія теоретичних знань, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для здобуття професійної компетентності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними тенденціями розвитку міжнародних відносин доби Середньовіччя та раннього Нового часу й подальшу їх еволюцію через зміну систем, починаючи від Вестфальської (1648–1789) і закінчуючи Ялтинсько-Постдамською (1945–1991). Методологічно курс опирається на фундаментальні положення сучасної теорії міжнародних відносин і висновки різних шкіл та напрямів у вивченні історії міждержавних стосунків.</p> <p>Основними цілями є показати логіку та рушійні сили найважливіших подій європейської та світової політики у їх взаємозв'язку між собою, сформувати у студентів системне бачення міжнародних відносин та зовнішньої політики окремих держав з урахуванням різних чинників – економічних, соціальних, політичних, воєнних, ідеологічних, конфесійних, культурних.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

Програмні результати навчання (ПРН).

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	032 Історія та археологія	3	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни				
Тема	кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1. Великі географічні відкриття та перший поділ світу між європейськими державами.	2		4	
Тема 2. Італійські (1494 -1559 рр.) та релігійні війни і дипломатія у Західній Європі XVI – першої пол. XVII ст.	2		4	
Тема 3. Міжнародні відносини у Східній, Південно-Східній та Центрально-Східній Європі XVI – першої пол. XVII ст.	2		4	
Тема 4. Вестфальський мир і Мюнстерсько-Оснабрюкський порядок.	2		4	
Тема 5. Міжнародні відносини на периферії Вестфальської системи. Центрально-Східна Європа у міжнародних відносинах другої половини XVII ст.	2		4	
Тема 6. Міжнародні відносини наприкінці «Старого порядку».	2		4	
Тема 7. Міжнародні відносини під впливом Атлантичної революції.		2	4	
Тема 8. Нові аспекти міжнародних відносин кінця XVIII – початку XIX ст.		2	4	
Тема 9. Утворення, головні засади Віденської системи та роль Священного союзу в підтримці європейської рівноваги.		2	4	
Тема 10. Зовнішньополітичні пріоритети великих держав у 1820–1840-і рр. та еволюція Віденської системи.		2	4	
Тема 11. «Східне питання» у 20–40-х рр. XIX ст.		2	4	
Тема 12. Міжнародний аспект європейських «синхронних» революцій 1848 р.		2	4	
Тема 13. Зовнішня політика О. Бісмарка та система союзів 70-90-х рр. XIX ст.		2	4	
Тема 14. Перші війни за поділ світу й блокове протистояння в Європі.		2	4	
Тема 15. Становлення Американської системи міжнародних відносин XIX – початку XX ст.		2	4	
	ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Структура розподілу балів передбачає:</p> <p>1) відповіді на семінарських заняттях – 15 балів (три оцінки на дев'яти семінарських заняттях);</p> <p>2) написання контрольної письмової роботи/тестування – 15 балів;</p> <p>3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення аналітичної записки з обраної проблеми міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 20 балів (з них 15 балів – за текст, 5 балів – за представлення)</p> <p>Загальна кількість – 50 балів.</p> <p>Підсумковий контроль – іспит (екзамен) проводиться згідно графіку</p>			

	<p>навчального процесу в останній місяць семестру і передбачає написання екзаменаційної письмової роботи/тестування. Екзаменаційний білет включає 5 завдань, виконання яких вимагає від студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) виявлення розуміння сутності понять і термінів міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 5 балів; 2) вміння структурувати основні явища та елементи міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 10 балів; 3) знання теоретичних засад міжнародних відносин XVII – поч. XX ст., поглядів та праць відомих учених-міжнародників означеного періоду – 15 балів; 4) знання конкретних проблем розвитку міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 20 балів. <p>Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 бали; – вміння структурувати основні явища та елементи міжнародної політики XVII – поч. XX ст. – 4 бали; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих учених-міжнародників, конкретних проблем міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 8 балів; <p>Загальна кількість – 15 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – екзамен) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни та отримання разом 26-ти і більше балів.</p>
Підсумковий контроль	Екзамен
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи: Планується виконання здобувачами освіти обов'язкових декількох видів письмових робіт, про які йшлося в попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не</p>	

допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у «Карпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Неформальна освіта:

Індивідуальні заняття (сертифікатні програми, тренінги, короткотермінові курси, літні школи тощо під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців), які мають практичні короткострокові цілі. Очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари).

8. Рекомендована література

1. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи : навч. посіб. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
2. Блек Дж. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення. Київ : Vivat, 2021. 256 с.
3. Велика війна 1914–1918: витоки, характер, наслідки : монографія / наук. ред. С. С. Трояна. Київ : Кондор, 2018. 536 с.
4. Голованов С. О. Всесвітня історія : підручник. Київ : Каравела, 2017. 296 с.
5. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.
6. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до нового часу: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. міжнар. відносини та історія. К., 2005. 559 с.
7. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики ХХ – початок ХХІ століття : навч. посіб. К., 2006. 368 с.
8. Історія міжнародних відносин : підручник / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва та ін. Дніпро : ДДУВС, 2020. 228 с.
9. Камінський А. Основи міжнародних відносин, Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 238 с.
10. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика / за ред. В. А. Манжоли. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
11. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : (історико-політ. есе) К., 2007. Ч. 1. 369 с. ; Ч. 2. 386 с.
12. Міжнародні організації: Навч. посіб. / За ред. О.С. Кучика. 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2007. 749 с.
13. Скрипняк О. М. Історія міжнародних організацій: навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 226 с.
14. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 140 с
15. Цветков Г. М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917–1945 рр. : навч. посібник для студентів вищ. закладів освіти. К., 1997. 230 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Батюк В. І. Історія міжнародних відносин [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://stud.com.ua/75562/politologiya/istoriya_mizhnarodnih_vidnosin.
17. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
18. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Історія міжнародних відносин» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7696>.
19. Big History Project [website] / URL : <https://www.bighistoryproject.com/home>.

Борчук С. М. доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії